

DIGITĀLO TEHNOLOĢIJU LOMA BĒRNU KOMUNIKĀCIJĀ

***RIAC SOCIĀLĀ PEDAGOĢE, DR.PRETENDENTE
INDRA KOLENDOVIČA***

Moby & The Void Pacific Choir - Are You Lost In The World Like Me? (Official Video)

<https://www.youtube.com/watch?v=VASywEuqFd8>

RĒZEKNES INTERNĀTPAMATSKOLA - ATTĪSTĪBAS CENTRS

*„Mēs dzīvojam pasaulē, kur visi ir
nepārtraukti saistīti viens ar otru”, it
kā mēs atrastos vienā istabā.*

Viljams Pauerss, 2017

*Tehnoloģiju izmantošana kļuvusi
neatņemama mūsdienu sastāvdaļa. Cilvēki
komunikācijai ar draugiem patstāvīgi izmanto
sociālos tīklus.*

**Programmas „*Kā būs vecākam 21. gadsimtā?*”
autors Edmunds Vanags uzsvēra, ka 21.
gadsimtā dzimušie bērni vairs nenodala reālo
un digitālo pasauli kā divas atsevišķas, bet gan
uztver tās kā vienotu kopumu, kas viena otru
papildina.**

Vai ir labi, ka bērni tiek tik daudz pakļauti tehnoloģiju ietekmei?

Pozitīvie aspekti

- Tehnoloģijas ir mainījušas to, kā bērni mācās un spēlējas.
- Tehnoloģiju izmantošana arī palīdz uztvert informāciju daudz ātrāk, un bērni kļūst ieinteresētāki mācīšanās procesā.
- Mūsdienās bērnu drošība vecākiem ir viena no galvenajām rūpēm, mobilie telefoni un viedtālruni dod iespēju komunicēt ar bērnu, kad vien vajadzīgs.

Līdz ar to vecākiem ir **pastiprināti jāskaidro atšķirība starp šīm vidēm**, taču nav pareizi liegt bērnam izmantot digitālās pasaules sniegtās iespējas.

Jāņem vērā arī to, ka digitālā pasaule var intensīvi pastiprināt bērna emocijas uz tur notiekošo, un tas ir vēl viens iemesls, kāpēc pieaugušajiem jābūt blakus. Tā kā digitālā pasaule nereti ir stimuliem bagātāka, tajā pavadītais laiks jāierobežo, jo bērns pat nenojauš, ka viņam varētu veidoties atkarība.

Vai ir labi, ka bērni tiek tik daudz pakļauti tehnoloģiju ietekmei?

Negatīvie aspekti

- Tehnoloģijas arvien vairāk nosaka kā bērni **pavada brīvo laiku**, zaudējot iespēju attīstīt radošumu, iztēles prasmes, un iegūstot dažādas veselības problēmas.
- **Privātums** “onlain” vidē kļuvis mazsvarīgs, to pierāda Facebook izveidotāja Marka Cukerburga attieksme, sakot, ka “privātums vairāk nav sociāla norma”.
- Žurnāla Time pētījums liecina, ka bērni vecumā no 8 līdz 18 gadiem dienā vidēji pavada 7,5h, izmantojot tehnoloģiju piedāvātās izklaides, kas kļuvušas par konstantu traucēkli **koncentrēties**.

Stundu plāns **5.-9. klasei**

KAS IR PRIVĀTUMS?

Laiks
45 min.

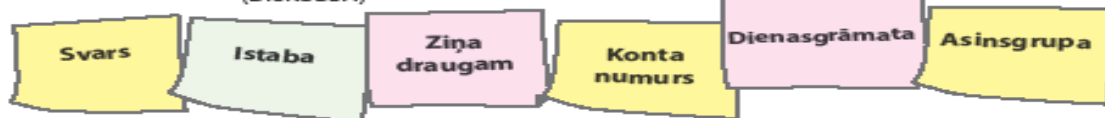
Nodarbības mērķis

Skolēni noskaidro, ko nozīmē privātums (privāta, personiska informācija) un iepazīstas, ar kādām sekām jāreķinās, publicējot pārāk privātu informāciju un ignorējot citu cilvēku tiesības uz privātumu.

Palīgmateriāli

Krāsainas post-it līmlapīņas (3 gab. uz katru skolēnu)

- 1.solis #** Parādiet skolēniem kaut ko „privātu” – piemēram, savu maku, somiņu, u.tml. un pajautājiet – vai tas, ko rādu, un saturs, kas tajā atrodams, var tikt uzskatīts par „privātu” informāciju? (DISKUSUA)
- 2.solis #** Turpiniet ar jautājumu „Vai kāds no klases būtu gatavs iedot man savu telefonu un atklāt ieejas/piekļuves kodu?” Nav šaubu, ka skolēni atteiksies to darīt. Turpiniet ar nākamajiem jautājumiem „Kāpēc tev vajadzētu atteikties svešiniekam dot savu telefonu un atklāt piekļuves kodu? Kādi riski pastāv?” (DISKUSUA)

- 3.solis #** Skolēni apsēžas aplī pie tāfeles, un katrs uzraksta trīs lietas, ko viņš uzskata par privātām – katru uz atsevišķas līmlapīņas. Tās var būt par jebkuru dzīves jomu. Varat pielīmēt pie tāfeles dažas lapiņas ar piemēriem, lai palīdzētu tiem skolēniem, kuriem ir grūtības izdomāt:
- 4.solis #** Uzrakstiet uz tāfeles ciparus no 1-10 stabiņā uz leju.
- 5.solis #** Lūdziet skolēnus lapiņas sakārtot secībā no 1 „mazāk privāts” līdz 10 „ļoti privāts”, katram ciparam pretī pieliekot lapiņu.
- 6.solis #** Kad skolēni pabeiguši, lūdziet viņiem nosaukt tās lietas no līmlapīņas minētajām, kur minētās privātas lietas attiecas uz internetu/digitālo vidi.
- 7.solis #** Aiciniet skolēnus nosaukt iespējamus riskus un sekas, ja kāda cilvēka privāta rakstura informācija tiek publicēta internetā, kāds cits to uzzina u.tml. Piemēram, ja kāds izlasa tavu dienasgrāmatu, viņš zinās tavas visintīmākās domas un noslēpumus. Viņš varētu izmantot šo informāciju pret tevi – pazemot, iebiedēt, šantažēt, publicēt internetā u.tml. Kā no tā izvairīties? Ja kaut ko ļoti privātu izstāstu draugam - vai tā joprojām ir uzskatāma par privātu? Vai varam uzticēties, ka to neizpaužs un tālāk neizplāts? Vai ievadot personas datus, varam būt droši, ka tos nenodos trešajām personām?

DROSSINTERNETS.LV

ĪENĀC UN UZZINI VAIRĀK:

Twitter.com/drossinternets

Facebook.com/drossinternets

Instagram.com/drossinternetslv

Vai ir labi, ka bērni tiek tik daudz pakļauti tehnoloģiju ietekmei?

- Bērnam ir jāļauj būt bērnam vismaz līdz deviņu gadu vecumam, kad izveidojas emocionālā nobriešana. Ieliekot sešgadīgu bērnu skolas solā, viņš vēl iekšēji turpinās izdzīvot savu bērnību.

V. Meikšāne, 2017

- Analītiskās spējas pieaug ar smadzeņu nobriešanu, kad bērns spēj mācīto uztvert caur savu personīgo pieredzi un spēj koncentrēties mērķtiecīgai darbībai, sajūt sava darba rezultātus un gūst no tiem gandarījumu. **Dati liecina, ka smadzeņu šūnu darbība pilnībā nostabilizējas tikai 11-12 gadu vecumā.**

- Šis ir cits laikmets, ar citu dinamiku, spriedzi, ātrumu, bet bērni savā būtībā ir tādi paši bērni ar tādu pašu nervu sistēmas attīstības gaitu kā pirms 20 vai 50 gadiem.

V. Meikšāne, 2017

Tā vietā, lai savu uzmanību veltītu galvenajam, mēs to sadalām starp daudzām maznozīmīgām lietām, tā arī nekad pilnībā nepievēršoties galvenajam.

Ar laiku tas maina visu cilvēka domāšanas veidu un uzvedību. Rodas grūtības koncentrēties, izslēgt nevajadzīgo informāciju, piedzīvot daudz stresa.

KOMUNIKĀCIJA, slēpjoties aiz digitālās sienas, veicina to, ka bērni aizvien vairāk kļūst atšķirtāki no citiem un galu galā arī no sevis.

Komunikācija aiz digitālās sienas

- *Jo vairāk bērni komunicē caur digitālajiem medijiem un mazāk viens ar otru reālajā vidē, jo vientuļāki un **nomāktāki viņi jūtas.***
- *Bērni arī **zaudē spēju risināt attiecību problēmas,** jo viņi no šādām situācijām cenšas izvairīties.*
- *Slēpšanās aiz “digitālās sienas” **nepalīdz mācīties kā veidot un uzturēt sarunu ar citiem bērniem,** kas pēc dabas ir kautrīgāki.*

Komunikācija aiz digitālās sienas

*Pediatre uzsver, ka sēdošais dzīvesveids, kuru papildina haotiska maņu stimulācija noved pie tā, ka **tiek traucēta bērna attīstība un negatīvi iespaidota viņa pamatprasmju apguve, kas nepieciešama uzsākot skolas gaitas.***

*Uzsākot skolu, bērni jau cīnās ar **pašdisciplīnas problēmām, uzmanības trūkumu un nespēju lasīt un rakstīt.** Līdz ar to arī skolotājiem kļūst arvien grūtāk pasniegt savu tēmu bērniem.*

*Lai bērns uzaugtu vesels, viņa attīstībā ir **4 būtiski faktori - kustības, pieskārieni, komunikācija un dabā pavadīts laiks.***

Rouvana, 2017

Komunikācija aiz digitālās sienas

Bērniem, kuriem trūkst šīs nepieciešamās cilvēciskās saskarsmes un aktivitāšu, ir tendence vairāk izrādīt uztraukumu, viņi ir nervozāki un tiem pastāv risks jau agrā bērnībā piedzīvot depresiju. Ja bērns atrodas tiešā saskarsmē ar cilvēkiem, dabā un svaigā gaisā, tiek atjaunota viņa spēja koncentrēties, būt nosvērtam, mierīgam un apgūt mācības.

E.Montagu, 2016

Komunikācija aiz digitālās sienas

Nav iespējams pilnībā atturēt bērnus no telefoniem, I-padiem, datoriem, TV, tāpēc vecākiem ir daudz vairāk jākontrolē - ko, kad un cik daudz bērns izmanto.

Visu izšķir pašu vecāku vēlme - aktīvi iesaistīt savus bērnus spēlēs, rokdarbos, būt ar viņiem kopā, iet pastaigās, tā novēršot to, ka tehnoloģijas ir vienīgā "sakarīgā" izklaide. Ja vecāki paši nemitīgi izmanto tehnoloģijas, tad arī bērns tās uztvers kā vienīgo, jēdzīgo izklaides veidu.

K.Hača, 2016

Pētījums par tehnoloģiju ietekmi uz bērniem

Kas veicina veiksmīgu komunikāciju?

AKTĪVA KLAUSĪŠANĀS

- saglabāt acu un “ausu” kontaktu

EMPĀTIJA

- kvalitatīva klātbūtne, savstarpējā cieņa un spēja cenošā veidā saprast abu pušu vajadzības, mērķus

IEDROŠINĀJUMS

- meklēt un akcentēt resursus ģimenē
- uzskaitīt tās lietas, kas jau ģimenē tiek darītas veiksmīgi
- lai nonāktu pie risinājuma, svarīgi ir runāt par risinājumiem

Kustības, pieskārieni, komunikācija un dabā pavadīts laiks

Kopā šie faktori nodrošina:

- stāju, divpusējo koordināciju un pašregulāciju, kas vajadzīgi, lai bērns varētu normāli mācīties

Lai mazs bērns sasniegtu atbilstošu līmeni vestibulārās, proprioceptīvās un taustes sistēmu attīstībā:

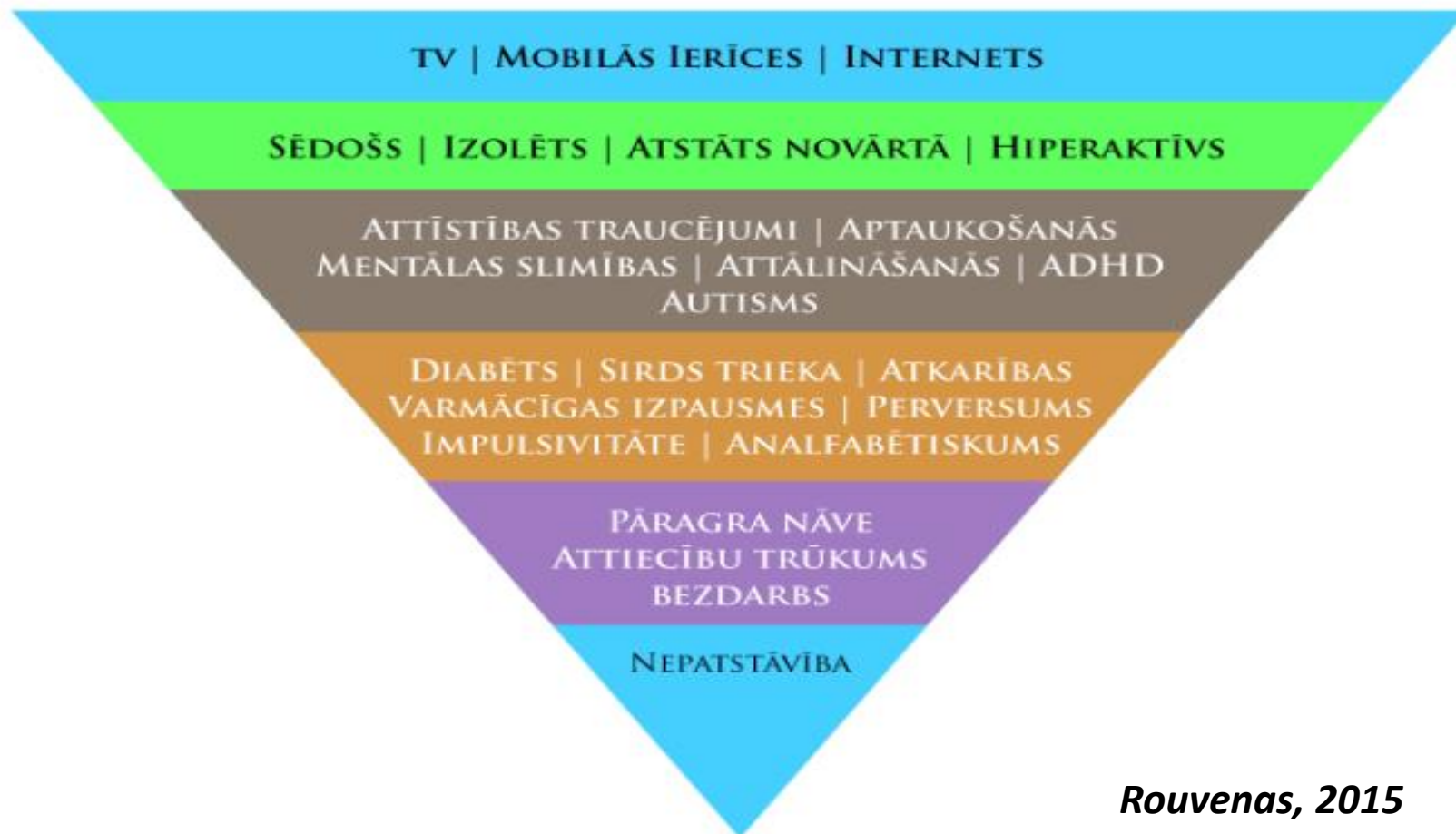
- viņam dienā nepieciešams 2 - 3 stundas pavadīt interaktīvās spēlēs un rotaļās.

Taustes attīstība, ko dod pieskārieni, apskāvienu un spēlēšanās ir kritiski faktori:

- lai attīstītos paradumi jeb ierasti uzvedības modeļi. Pieskārieni arī aktivizē parasimpatisko nervu sistēmu, kas mazina kortizolu, adrenalīnu un uztraukumu.

Ilgtermiņa efekts uz bērnu, kurš izmanto tehnoloģijas, un kāda ir normāla bērna attīstība

VIRTUĀLĀ NĀKOTNE

Rouvenas, 2015

Ilgtērmiņa efekts uz bērnu, kurš izmanto tehnoloģijas, un kāda ir normāla bērna attīstība

PAMATI BĒRNA ATTĪSTĪBĀ

Vecākiem, skolotājiem un terapeitiem ir jāapzinās tos postošos rezultātus, kādus tehnoloģijas atstāj uz bērna fizisko, psiholoģisko veselību, viņa uzvedību, spēju mācīties un spēju uzturēt personiskās un ģimeniskās attiecības.

PALDIĒS PAR UZMANĪBU!

RĒZEKNES INTERNĀTPAMATSKOLA - ATTĪSTĪBAS CENTRS